

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ใน งานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยการผสานวิธีในการศึกษา มีการรวบรวมข้อมูลที่มากกว่าหนึ่งวิธีประกอบด้วย การศึกษา เอกสารและข้อมูลสารสนเทศ การสัมภาษณ์รายบุคคลแบบกึ่งโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มเพื่อ ระดมสมอง และการรวบรวมข้อมูลต่างแหล่งข้อมูล ในกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย บุคลากร ทางการพยาบาลที่เป็นผู้บริหารทางการพยาบาล และบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาล

ประชากรในการศึกษานี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารของโรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ และบุคลากรทางการพยาบาลในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ โรงพยาบาล มหาราชนครเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ในการสัมภาษณ์รายบุคคลแบบกึ่งโครงสร้างผู้บริหารของโรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ คือหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และรองผู้อำนวยการ โรงพยาบาล ตัวแทนผู้บริหารทางการ พยาบาลของงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์จำนวน 4 คน และตัวแทนผู้ปฏิบัติการพยาบาลของ งานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 7 คน ใช้ระยะเวลาเฉลี่ยในการ สัมภาษณ์ 36 นาที ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติการพยาบาล ออกเป็น 2 กลุ่ม ทั้งหมด 13 คน ใช้ระยะเวลาเฉลี่ยในการประชุมกลุ่ม 47 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์รายบุคคลแบบกึ่ง โครงสร้าง และแนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง ซึ่งแนวคำถามสำหรับสัมภาษณ์ และแนวคำถามนี้ ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยพัฒนามาจากแนวคิดของมาร์ติน และเทอร์บลานซ์ ที่ ศึกษาปัจจัยของคัลเจอร์ 5 ด้านที่มีผลต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Martins & Terblanche, 2003) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ รายบุคคลแบบกึ่งโครงสร้าง และแนวคำถามสำหรับการประชุมกลุ่มระดมสมอง โดยให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความชัดเจนของคำถาม (clarity) ความเหมาะสมของคำถาม (appropriateness)

ความเหมาะสมของการจัดลำดับคำถามในการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มระดมสมอง (sequence the questions) ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษาจึงรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน

ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างและจัดการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองด้วยตนเอง โดยขออนุญาตดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน รวมถึงการพิทักษ์สิทธิประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษา การขออนุญาตบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม โดยชี้แจงให้ทราบว่าการเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ และสามารถออกจากการศึกษาครั้งนี้ได้โดยไม่ต้องอธิบาย ข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือ จึงทำการเก็บข้อมูล

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสถานการณ์การพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลสารสนเทศ พบว่าแผนยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาล และฝ่ายการพยาบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริการและการพัฒนาบุคลากร โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งคือ จำนวนผลงานนวัตกรรมของบุคลากร จากการศึกษาข้อมูลด้านผลงานนวัตกรรมทางการแพทย์ พบว่า ผลงานนวัตกรรมของงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ถูกรวบรวมไว้ในระบบสารสนเทศของฝ่ายการพยาบาล จำนวน 45 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะของสิ่งประดิษฐ์และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องตัดพลาสติก อุปกรณ์ในการช่วยขอเข้า อุปกรณ์ยกแขนสูง ที่วางขาผู้ป่วยขณะทำแผล กางเกงสำหรับผู้ป่วยที่ใส่เฟือก หรือมีบาดแผลที่ขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลงานของบุคลากรกลุ่มเดิม และหอผู้ป่วยเดิม และพบว่าไม่มีการบันทึกผลงานนวัตกรรมใหม่เพิ่มเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน แต่จากการสัมภาษณ์รายบุคคลในกลุ่มตัวอย่าง และการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง พบว่า มีผลงานนวัตกรรมทางการแพทย์ของบุคลากรทางการแพทย์อีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้ถูกรวบรวม และบันทึกไว้ แต่กลุ่มตัวอย่างก็ไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผลงานนวัตกรรมทางการแพทย์ทั้งหมดที่มีอยู่ในหอผู้ป่วยของตนได้อย่างชัดเจน มีผลงานนวัตกรรมทางการแพทย์ที่เป็นลักษณะของนวัตกรรมกระบวนการ เช่น โครงการจัดการความเจ็บปวดในผู้ป่วยมะเร็ง โครงการการจัดการความเจ็บปวดในผู้ป่วยหลังผ่าตัดทางออร์โธปิดิกส์ แต่ยังไม่ถูกรวบรวมว่าเป็นผลงานนวัตกรรมทางการแพทย์ของงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ และในระบบสารสนเทศฝ่ายการพยาบาล

จากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติการพยาบาล ในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ พบว่ามีปัจจัยองค์กรที่มีผลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาล และข้อเสนอแนะในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาล ในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ โรงพยาบาลมหาสารนครเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปดังนี้

ปัจจัยองค์กรด้านกลยุทธ์ พบว่าในแผนการบริหารงานขององค์กร เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการนำแผนยุทธศาสตร์ลงสู่การปฏิบัติ แต่จากการศึกษาพบปัญหาในด้านความไม่ชัดเจนของกลยุทธ์ในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาลในระดับหน่วยงาน ยังไม่มีโครงการหรือวิธีการในด้านการพัฒนาวัฒนธรรมรองรับอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาวัฒนธรรมซึ่งการศึกษานี้พบว่า ส่วนใหญ่พัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาลขึ้นมา เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในหน่วยงาน ตามพื้นฐานความสนใจ และความสามารถของบุคลากรแต่ละคน และในแต่ละหน่วยงาน

ปัจจัยองค์กรด้านโครงสร้าง โรงพยาบาลมหาสารนครเชียงใหม่เป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ และการบริหารองค์กรยังเป็นในลักษณะของลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา แม้ว่าในระดับงานการพยาบาลได้มีการปรับการบริหารงานให้มีความยืดหยุ่น แต่โครงสร้างที่มีลำดับชั้นตอนมากก็ยิ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในการพัฒนาวัฒนธรรม โดยเฉพาะการให้อิสระแก่บุคลากรในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ควรให้มีการส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาลในลักษณะของนวัตกรรมกระบวนกรให้มากขึ้น และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในการพัฒนาวัฒนธรรมมากขึ้น

ปัจจัยองค์กรด้านกลไกสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรม พบว่าระบบสนับสนุนด้านทรัพยากรยังไม่เพียงพอ และยังไม่มีความชัดเจนในระดับปฏิบัติการ จากข้อมูลที่พบว่ายังมีความเข้าใจที่ไม่ค่อยตรงกันระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการพยาบาลในเรื่องการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการพยาบาล เช่น การเขียน โครงการ เงินทุน เวลา และค่าตอบแทน บุคลากรส่วนใหญ่ยังคงต้องใช้เงินส่วนตัว โดยเฉพาะในช่วงแรกของการพัฒนาวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดบุคลากรที่มีความรู้ในการเขียนโครงการ มาเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาวัฒนธรรม และควรมีการประเมินผลของการใช้วัฒนธรรมที่มีการพัฒนาขึ้น เพื่อสามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงผลงานวัฒนธรรมให้มีคุณภาพมากขึ้น

ปัจจัยองค์กรด้านพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรม พบว่าหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการสร้างบรรยากาศในการทำงานของบุคลากร และการให้ออกาสแก่บุคลากรในการพัฒนาวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่มีผลงานวัฒนธรรม ยังมีโอกาส

ในการพัฒนานวัตกรรมน้อย เพราะมีบรรยากาศในการทำงานที่เคร่งเครียด และภาระงานมากเกินไปจนไม่มีเวลาในการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาล

ปัจจัยด้านการสื่อสารในองค์กร จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียวจากผู้บริหารสู่บุคลากร โดยเฉพาะการสื่อสารนโยบายลงสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ การสื่อสารเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม และผลงานนวัตกรรมทางการพยาบาลยังจำกัดอยู่ในเฉพาะหอผู้ป่วยเป็นส่วนใหญ่ และกลุ่มตัวอย่างบุคลากรผู้ปฏิบัติการพยาบาลยังขาดความเข้าใจถึงลักษณะของนวัตกรรมทางการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมการสื่อสารภายในองค์กร การรวบรวมผลงานนวัตกรรมทางการพยาบาลอย่างเป็นระบบ การจัดกิจกรรมด้านการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มที่มีผลงานนวัตกรรม และกลุ่มที่ยังไม่มีผลงานนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้บริหารทางการพยาบาล สามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมปัจจัยองค์กรที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรม เช่น ผู้บริหารทางการพยาบาลในระดับงานการพยาบาลควรมีการจัดทำโครงการ หรือวิธีการที่จะทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรม เพื่อให้สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กรได้ ควรมีการพัฒนาการสื่อสารภายในหน่วยงาน ตั้งแต่การสื่อสารนโยบายเพื่อนำลงสู่การปฏิบัติให้ทั่วถึงทั้งองค์กร การเพิ่มช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติการพยาบาลมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรม เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับลักษณะของนวัตกรรมทางการพยาบาล และผู้บริหารทางการพยาบาลในระดับหอผู้ป่วยควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตของการพัฒนานวัตกรรมในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ ว่าครอบคลุมถึงประเด็นใดบ้าง ควรมีการพัฒนาระบบสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม ทั้งในด้านทรัพยากร และการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความชัดเจน เป็นรูปธรรม และควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร การสร้างบรรยากาศของการทำงาน รวมถึงการรวบรวมผลงานนวัตกรรมทางการพยาบาลอย่างเป็นระบบ และการส่งเสริมการเผยแพร่นวัตกรรม

2. บุคลากรผู้ปฏิบัติการพยาบาล สามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองและการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาล โดยเฉพาะในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ร่วมงาน และการทำงานเป็นทีมในการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยการผานวิธีในการศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและข้อมูลสารสนเทศ การสัมภาษณ์รายบุคคลแบบกึ่งโครงสร้าง การประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง และการรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วย ผู้บริหารทางการแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยการเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงอาจมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เพียงผู้บริหารทางการแพทย์ และผู้ปฏิบัติการพยาบาลเท่านั้น เช่น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแพทย์ หรือผู้รับบริการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลงานนวัตกรรมทางการแพทย์

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ในงานการพยาบาลผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะในหน่วยงานเดียว ผลการศึกษาที่ได้ไม่อาจนำไปใช้อ้างอิงกับสถานการณ์การพัฒนานวัตกรรมของหน่วยงานอื่นได้ แต่อาจสามารถทำการศึกษาซ้ำได้ในงานการพยาบาลอื่น และหากสามารถศึกษาได้ครบทุกงานการพยาบาล ผลการศึกษาอาจช่วยสามารถมองเห็นภาพรวมของการพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์ ของฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ได้ชัดเจนขึ้น